

Průběh č. 21

Posudek diplomové práce

Bc. Aleny Němcové

„Ostforschung“ na pražské německé univerzitě v letech 1938 – 1945 a nové obory ve světle disertačních prací obhájených na filozofické fakultě Německé univerzity v Praze 1938 – 1945

(ÚČD FF UK 2012, 99 s. včetně příloh /sem počet znaků včetně mezer/)

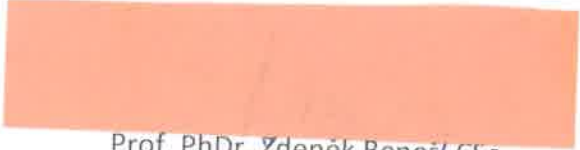
Posuzovaná diplomová práce se zabývá tématem, který byl dlouhou dobu nestudován, nechceme-li říci, že byl tabuizován. Důvody opomíjení vývoje německé univerzity v Praze není třeba objasňovat – těsně po roce 1945 byla tato už před r. 1939 silně znacizovaná instituce vcelku pochopitelně vytlačena z českého kulturního horizontu, později, když pominul „aktérský“ či současný pohled na ní, bránily skutečnému studiu jejího vývoje a badatelských a vzdělávacích výsledků už jenom politické a ideologické bariéry. Alespoň heuristickým průlomem byl v polovině 60. let soupis disertačních prací univerzity v Praze v letech 1882 - 1945. V 90. letech se tímto tématem pečlivě zabývali zejména Alena Míšková a Monika Gletlerová, Andreas Wiedemann, ale i další badatelé. Máme tak dnes k dispozici poměrně bohatou informační základnu, z níž lze vycházet. Autorka většinu z této informační základny zná a ve své diplomové práci užívá. Jen lze upozornit i na memoáry, z nich pak zejména na hojně komentovanou knihu (Johanna von Herzogenberger).

Metodologicky je její práce založena – jak odpovídá dlouhodobému pracovnímu programu Archivu a Ústavu dějin UK a školiteli práce – prosopograficky. Sleduje proto primérně kvantifikační rovinu sledovaného tématu. Ji prezentuje zejména prostřednictvím shrnujících tabulek. Ty mají značnou vypovídací hodnotu a upozorňují na vývojovou dynamiku univerzity v extrémním válečném období, kdy ani podmínky vývoje „říšských“ univerzit nebyly ideální a vedle přímého ideologického tlaku podléhaly i ryze praktickým omezením daným válečnou situací (viz W. Schulze - O. E. Oexle, *Deutsche Historiker im Nationalsozialismus*, Frankfurt (M.) 1999). Těžiště práce je tak „ukryto“ v tabulkách. Na tomto místě je třeba vznést poznámku o jednom z formálních aspektů diplomové práce, o jejím rozsahu. Zkoncentrování výsledků bádání do tabulek vcelku nutně vede k jejímu menšímu rozsahu. Práce se tak pohybuje na „hraniční linii“ 108 000 znaků, avšak – i s přihlédnutím ke zde vysloveným otázkám, určeným k vlastní obhajobě - lze vzhledem k charakteru práce tuto hraniční linii akceptovat.

Tabulky přinášejí informačně závažnou typologii disertací z hlediska jejich tematiky a teritoriálního vymezení. Rozděluje tak disertace na ty, které se týkají území Sudetské župy,

protektorátu Čechy a Morava, východní a nakonec západní Evropy. Toto členění je logické i historicky oprávněné. Z něho jí pak vyplývají další dílčí tématické kategorie pro jednotlivé oblasti, které nejsou pro všechny teritoria identické – z provedeného přehledu vyplývá, že v centru pozornosti Německé univerzity v Praze byla oblast Sudet. Méně pozornosti bylo dáno protektorátu, stejně jako více pozornosti se soustředilo na východní Evropu než na oblast Evropy západní. Jakoby „mimo“ stojí disertace („naštěstí“ jich bylo pouze 9) z oblasti rasové hygieny, nesporně největší etické skvrny v činnosti Německé univerzity v Praze, od r. 1942 spojené s Reinhardt Heydrich Stiftung). Stejně cenný je přehled počtu vedení a oponentů jednotlivých disertací. Vyplývá z nich řada zajímavých otázek: proč měli studenti (?) největší zájem jako o vedoucího práce o germanistu a historika E. Schwarze, proč na druhém místě byl etnograf G. Jungbauer, na třetím opět lingvista E. Rippel, následovaný kohortou historiků J. Pfitzner a W. Wostry spolu se slavistou E. Schneewissem. Není tu ve hře jistý tradiční „provincialismus“ pražské německé univerzity? Naproti tomu ideologicky protěžovaná „rasová studia“ stála podle tohoto přehledu na okraji zájmu a navíc mezi disertanty vlastně chyběli doktorandi ze samotných Sudet. Proč? Nesouvisí tato skutečnost s tím, že největší frekvenci měly práce z místopisu, a to nejenom z vlastní „heimatskunde“, ale takový charakter měla i řada prací řazených (znovu říkám logicky) pod jiné kategorie prací (viz např. v práci zdůrazněný Anton Wilimek – ostatně, proč je jeho práci věnována jen velmi krátká popisná kapitola?). Jinou nabízející se otázkou je roční frekvence prací: jak a proč souvisí s dynamikou války? S ohledem na čtenáře by se bývala dala celkově shrnout do samostatné tabulky i tematika disertačních prací daná do souvislosti s touto dynamikou.

V návaznosti na poslední větu lze tak shrnout, že diplomová práce A. Němcové splňuje základní požadavky kladené na FF UK na diplomovou práci, svým prosopografickým zpracováním přináší nové dílčí poznatky k dynamice a charakteru výzkumné práce na filozofické fakultě Německé univerzity v Praze ve sledovaném období, čímž navozuje řadu obecnějších otázek. Bohužel je pouze navozuje a nesnaží se je ani zřetelně formulovat, a proto je ani nemůže zodpovídat. To kvalitu práce zbytečně snižuje. Klasifikovat ji proto lze jen jako

Prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.

V Řevničově 28. srpna 2012